

RUGBY?

Mijn naam is Thomas van Bezouw, ik ben student sportontwikkeling aan het Instituut voor Sportstudies in Groningen en ik speel rugby bij Rugbyclub Groningen. In drie artikelen in het KVLO-blad, waarvan dit artikel het eerste is, wil ik handvatten bieden om rugbylessen te geven in het voortgezet onderwijs.

Door: Thomas van Bezouw

In dit artikel ga ik in op het spelverloop in de basis, de verschillende posities en de belangrijkste spelregels van het spel. In artikel twee zal ik van de belangrijkste handelingen en spelhervattingen, zoals de scrum en line-out, binnen het rugby de technische uitvoer toelichten. Tot slot eindig ik in artikel drie met mogelijke speelvormen en spelaanpassingen voor het voortgezet onderwijs.

RUGBY EIGEN

Arjen Robben, Robin van Persie en een aantal andere spelers van oranje deden het tijdens het EK en ook bij clubteams uit de voetballerij gebeurt het steeds vaker. Elke tien à vijftien

Begroeting vooraf

minuten tijdens de wedstrijd gaan de wisselers de dug-out uit om enkele minuten oefeningen te doen. Niet als warming-up of in te vallen, maar om tijdens de gehele wedstrijd warm te blijven.

Of wat te denken van de voetballers van Fiorentina die na verlies van Internazionale een erehaag vormde voor de opponent als reactie op de ongeregelheden in en om de Italiaanse voetbalvelden. En net als publiek dat bij sportwedstrijden gebroederlijk naast elkaar zit, zijn dit beelden die rugby eigen zijn. Maar wat is rugby nu precies en waarom hoort rugby thuis in het voortgezet onderwijs? Daarom heb ik in de titel achter rugby een vraagteken geplaatst.

RUGBY UNION

Rugby is één van de bekendste en meest beoefende sporten in de wereld. In Europa zijn vooral Groot-Brittannië en Ierland rugbylanden waarbij rugby in Wales zelfs de nationale sport is. Ook Frankrijk, Italië, Portugal en Roemenie zijn landen waar rugby op hoog niveau gespeeld wordt. In Nederland is rugby, met het welkom heten van het achtduizendste lid bij de Nederlandse Rugby Bond (NRB) dit jaar, geen grote sport maar zeker bloeiend. Het aanbieden van rugby op middelbare scholen helpt niet alleen mee om de sport rugby bekendheid te geven, het hoort mijn inziens met haar spelregels en sociale conventies thuis in het voortgezet onderwijs.

Rugby is een benaming die van toepassing is op twee verschillende balspellen die veel overeenkomsten hebben. Het gaat om de balspellen rugby league en rugby union. Bij rugby league wordt er met dertien spelers in een team gespeeld en komt de spelhervatting de scrum weinig voor en is de line-

FOTO: THOMAS VAN BEZOUW

out geen spelonderdeel. Bij rugby union, waar met vijftien spelers in een team wordt gespeeld, geldt juist dat de scrum en de line-out wel belangrijke onderdelen zijn van het spel. In mijn artikelen spits ik mij toe op rugby union omdat deze variant in Nederland het meest beoefend wordt.

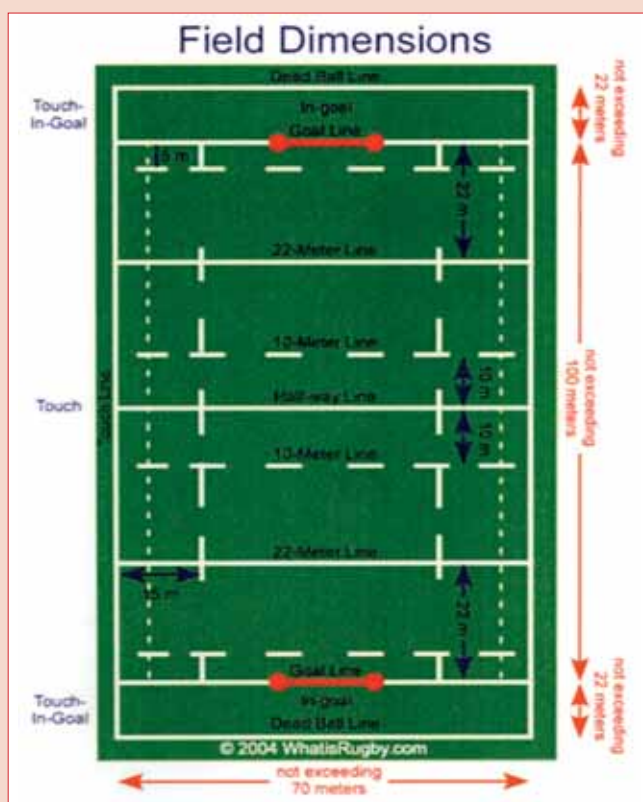
VERSCHILLENDE POSITIES

Om het spelverloop in de basis beter te doen begrijpen wil ik eerst een aantal specifieke kenmerken per positie en de belangrijkste regels toelichten. Bij rugby union zijn er per team vijftien spelers. Hiervan vormen de nummers één tot en met acht de voorwaartse-spelers (forwards). Nummer negen tot en met nummer vijftien vormen de lijnspelers (backs).

Posities op het veld in aanvallende situatie bij een scrum

Het rugbyveld

Forwards

Het is lang zo geweest dat op de positie één tot en met acht grote zware mannen of vrouwen stonden en op de andere posities kleinere snellere spelers. Tegenwoordig is daar een minder grote verdeeldheid in, en zijn er nu ook snelle forwards die als supportloper bij de lijn aansluiten en wingers die niet zouden misstaan binnen de forwards. Mede door deze verandering is het rugbyspel sneller geworden. In de wedstrijd vormen de forwards de scrum en de line-out en zijn ze vaker betrokken bij mauls en rucks. Bij deze spelhervatting en momenten waarop het spel langzaam voorwaarts gaat vormen de backs een verdedigende of aanvallende lijn om tot scoren te komen of dit te voorkomen, afhankelijk van het balbezit.

Nummer negen, de scrumhalf is hierbij de verbinding tussen de forwards en de backs. De scrumhalf moet zeer behendig zijn, goed het spel doorzien en een accurate pass hebben om de flyhalf of in sommige gevallen de blindside winger of een center te bereiken.

Backs

De full-back, nummer vijftien staat vaak wat achter de lijn als een soort laatste man om kicks van de tegenstander te kunnen vangen en het spel te overzien. Ook moet de full-back eventueel een doorgebroken speler opvangen en vanuit deze positie met veel overzicht een doorbraak in de lijn van de tegenstander forceren. Samen met de full-back vormen de wingers, nummer elf aan de rechterkant en nummer veertien aan de linkerkant (de back three). Zij moeten ook een doorgebroken speler kunnen uitschakelen. De wingers zijn vaak de snelste spelers op het veld die als laatste speler in de lijn op hoge snelheid de bal ontvangen om vervolgens een try proberen te drukken.

Fly-halves

Voordat de bal via de lijn bij een winger komt is de bal vaak al langs de fly-half en één of beide centers geweest, waarbij fly-half (nummer tien) veelal de dirigent van het spel is. De fly-half beslist of er gekickt of gespeeld wordt. Samen met de fly-half zijn de centers, op nummer twaalf en dertien, de meest lichtvoetige spelers op het veld. Door met sidesteps en dummy-passes (schijnpass) de tegenstander op het verkeerde been te zetten proberen zij een gat in de lijn van de tegenstander te creëren.

Scrum

Bij de scrum vormen de nummer een, twee en drie de eerste rij. De nummer een is de looseheadprop en op de nummer drie is de tightheadprop. Zij krijgen tijdens het scrummen de grootste impact op het bovenlichaam. Verder zijn zij vaak degene die springers liften tijdens de line-out. Het zijn meestal de zwaarste en sterkste spelers van het rugbyveld. De hooker die op nummer twee tussen beide props staat heeft een belangrijke rol, de hooker probeert de bal die in een scrum wordt gegooid door de scrumhalf met de voet naar achteren te hooken (met de voet haken) om in balbezit te

Scrum

komen of te blijven. Verder is de hooker ook vaak diegene die de bal ingooit bij een line-out.

Achter de hooker staan de locks op nummer vier en vijf. Deze spelers dienen een groot aandeel in de push tijdens de scrum te leveren. De locks transporteren de bal verder naar de achterkant van de scrum richting de nummer acht en de scrumhalf die doorgaans de bal uit de scrum oppakt. De nummer acht moet verder explosief zijn om een groot aandeel te kunnen leveren tijdens het pushen van de scrum maar ook om eventueel de bal na een scrum op te pakken en terreinwinst te boeken. Op nummer zes en zeven staan de flankers.

Deze spelers maken in een wedstrijd vaak de meeste tackles. Waarbij de de openside flanker vaak support biedt aan de lijn en na een spelhervatting de fly-half van de tegenstander probeert de storen in het spel.

Kennis maken met posities

Ondanks het feit de klassieke verdeling van groot log zwaar en langzaam bij de forwards en snel bij de backs begint uit te vlakken is er nog steeds behoefte bij elke positie aan een aantal fysieke eigenschappen waar een speler onder andere aan moet voldoen om op die plek goed tot zijn of haar recht te komen. Daarnaast kent een positie vaak specifieke taken. In het voort-

FOTO: THOMAS VAN BEZOUW

gezet onderwijs, waar leerlingen over het algemeen nog nooit hebben gerugbyd en fysiek nog niet zijn uitgegroeid, zouden ze kennis moeten kunnen maken met alle posities. Met de positieverdeling kan wel worden verduidelijkt dat er voor bijna elke lichaamsbouw een positie is in het rugbyspel.

BELANGRIJKSTE SPEELREGELS

- De baldrager mag met de bal naar voren rennen en proberen de tryline te halen. Hierbij moet er gescoord worden wanneer dat kan. Mocht er niet gescoord worden dan moet er een goed balans worden gevonden met het maken van meters winst en het balbezit behouden.

- De bal mag ook voorwaarts gaan door de bal te kicken. Hierbij kan met een place kick na een penalty of tijdens het actieve spel met een drop kick gescoord worden. Met een place kick of drop kick kan de conversie geraakt worden. Ook vanuit verdedigende positie kan er gekickt worden om meer speelruimte te creëren maar dit leidt vaak tot balverlies.
- De bal mag alleen naar achteren worden gegooid. Omdat de bal ovaalvormig is dient dit met een juiste techniek te gebeuren.
- De baldrager mag worden getackeld. Dit mag alleen met de armen en dient onder de nek te gebeuren. Hierbij moet de tackelaar de tegenstander vast houden tot deze op de grond ligt.
- Lichte overtredingen zoals het laten vallen van de bal, een knock on, of een pass naar voren, forward passing worden bestraft met een scrum. In de scrum staan acht voorwaartse-spelers in een vaste formatie. De twee groepen van acht voorwaartse-spelers strijden om de bal die in het midden van de scrum wordt ingegooid.
- Wanneer de bal over de zijlijn is wordt er een line-out geformeerd waarbij van beide teams een gelijk aantal spelers zich in een rij achter elkaar opstelt vlak naast de voor te stellen lijn die het veld met een hoek van 90° op de zijlijn ingaat vanaf de plek waar de bal is uit gegaan. De bal wordt recht in de line-out gegooid door een teamlid van het team dat de bal niet als laatste raakt voor deze uitgaat.
- Zware overtredingen zoals deel nemen aan het spel vanuit offside positie of het praten tegen de arbitrage worden bestraft met een penalty waarbij de tegenstander op tien meter afstand moet gaan staan.
- De bal vormt de buitenspellijn. Wanneer spelers, vanaf de eigen helft gezien, achter de bal staan zijn zij niet in buitenspelpositie. Er is een aantal situaties waarin deze regel anders wordt uitgelegd. Bij een scrum wordt als offside line de laatste voet in de scrum aangehouden. Bij een penalty ligt de offside line voor de verdedigende lijn op tien meter van de bal. Ook bij een line-out bedraagt de offside line zowel voor de aanvallende partij als de verdedigende partij tien meter vanaf de ballijn. Verder mag er bij de maul en de ruck alleen recht van achter worden ingelopen op de situatie anders komt de speler offside in ondanks dat hij/zij wellicht niet voorbij de ballijn in de situatie komt. In de meeste gevallen lost de offside situatie zich op, op het moment dat de speler die buitenspel staat wordt ingehaald door de bal inclusief baldrager of kicker.

SOCIALE CONVENTIES

Bij de regels zijn de sociale conventies die het rugby rijk is misschien wel net zo belangrijk.

Het respect voor de tegenstander en de arbitrage is groot en dat wordt ook in alle rugbylanden en bij alle rugbyteams uitgedragen.

Het meest zichtbare hierbij is dat de captain de woordvoerder van het team is in het veld en alleen de captain mag de arbitrage verzoeken om wat te vragen of te zeggen.

Ook het vormen van de erehaag hoort bij de rugby etiquette. Na de wedstrijd maakt de verliezende partij een erehaag voor de winnende partij nadat de winnende partij hier doorheen is gelopen vormen zij een haag voor de verliezende partij. Doordat de genoemde normen en waarden als erg belangrijk beschouwd worden ben ik van mening dat rugby in het voortgezet onderwijs een prima middel is om ook sociale thematiek aandacht te geven. Met het maken van de teams, het functioneren als captain of arbitrage, het fysieke contact en het hebben van respect voor de tegenstander krijgt een leerling te maken met een veelzijdigheid aan sociale aspecten.

SPELVERLOOP

Bij rugby gaat het in de basis om overlooptje. De balbezittende partij dient hierbij over de score lijn (tryline) van de tegenstander te lopen en de bal op de grond, in het 5 metergebied, te drukken. De niet balbezittende partij kan dit voorkomen door de balbezittende partij te stoppen in het veld. Hierbij wordt er geprobeerd om in balbezit te komen zodat er na een effectieve verdediging aangevallen kan worden. Hierbij mag de bal alleen naar achter worden gepassd en heeft de baldrager de mogelijkheid om naar voren te kicken.

Try

Het drukken van de bal op de grond over de scorelijn (tryline) van de tegenstander, een zogenaamde try, levert vijf punten op. Deze score mag net als de andere scoringsmogelijkheden gemaakt worden in gehele breedte van het veld. Wanneer er met een try gescoord wordt mag geprobeerd worden om de score om te zetten naar zeven punten. Hiervoor dient de conversie kick, uit de handen met een dropkick of vanaf de grond, over de lat tussen de palen te worden getrapt. De plek vanaf waar de conversiekick getrapt wordt hangt af van waar de try is gedrukt. De conversiekick wordt genomen op de (denkbeeldige) lijn die recht, met een hoek van 90° op de tryline, het veld inloopt. De afstand van waar de kick genomen wordt mag de kicker beslissen. Een conversie kan dus makkelijker gemaakt worden wanneer de trymaker de bal tussen palen op de grond drukt want dan kan de bal vanaf een plek recht voor de palen gekickt worden.

Kick

Ook kan er tijdens het actieve spel met een kick gescoord worden. Dit kan met een dropkick. Na een overtreding kan er een penaltykick worden gegeven. Bij een penaltykick mag de kicker ervoor kiezen om met een placekick vanaf de grond de bal tussen de palen te scoren. Het benutten van een dropkick of een placekick levert drie punten op. Deze scores kunnen niet geconverteerd worden.

Speelwijzen

Er zijn verschillende speelwijzen om zo snel mogelijk tot een try te komen. Deze speelwijze hangt af van de spelers in een team en andere omstandigheden als de tegenstander of het weer.

Zo kan er voor worden gekozen om in balbezit de zijkant van het veld te zoeken zodat er veel speelruimte ontstaat in de breedte van het veld. Met veel regen is vangen van lange passes of kicks van de tegenstander minder makkelijk, hier kan met een speelwijze op gereageerd worden. Hier gaat het om de te kiezen tactiek.

Spelen in lijn

Tijdens het spel bewegen de spelers van de aanvallende partij vaak voorwaarts in een lijn waarin de spelers schuin achter elkaar gepositioneerd opkomen. Op die manier is passing naar achter mogelijk, de eerst volgende speler in de lijn heeft daardoor meer overzicht, kan beter reageren op de baldrager en kan op snelheid in de gepaste bal rennen. De verdedigende partij beweegt in een rechte lijn waarbij de spelers over de breedte van het veld naast elkaar gepositioneerd opkomen. Deze rechte lijn is moeilijk om te penetreren. De directe tegenstander is dan vaak de speler die in het team van de tegenstander dezelfde of soortgelijke positie bespeelt.

Kanaal

In een rugby wedstrijd is men zowel aanvaller als verdediger in het gehele veld. Tijdens het rennen beweegt men zo recht mogelijk naar voren in een fictief kanaal dat is ontstaan nadat een lijn is geformeerd. Wanneer de directe tegenstander in de buurt komt kan er voor worden gekozen om van kanaal te switchen, de eerste center gaat bijvoorbeeld in het kanaal van de tweede center lopen waarnaar de tweede center over het algemeen achterlangs switch naar het kanaal van de eerste center. Tijdens deze switch kan de tweede center de bal krijgen, de eerste center kan een nep pass geven en de eerste center kan de bal snel naar de winger passen.

Ruck en maul

Wanneer een speler wel in het eigen fictieve kanaal blijft lopen is de kans om getackeld te worden groter. Rechttuit lopen zorgt voor weinig verrassing. Getackeld worden is niet erg, het betekent niet dat er per definitie balverlies wordt geleden. Nadat een baldrager getackeld wordt moeten er medespelers komen die een opgegooide bal kunnen opvangen of die een ruck opzetten zodat de baldrager beschermd de bal aan het eigen team kan presenteren. Bij de forwards waar de medespelers vaak dichter in de buurt zijn wordt er ook wel eens gekozen om de baldrager staande te houden ondanks dat deze voor contact gaat en door middel van hard pushen en de bal in bezit houden meters terreinwinst maken. Dit heet een maul.

Het uiteindelijke doel is om in de afgesproken tijd meer tries te scoren dan de tegenstander.

In het volgende artikel ga ik in op de technische uitvoer van benoemde handelingen en spelhervattingen die in bovenstaand basis spelverloop staan omschreven.

Correspondentie: t.a.van.bezouw@st.hanze.nl